

Norsk Presseforbund
Postboks 46 Sentrum
0101 OSLO

NORSK PRESSEFORBUND	
Mottatt	9.12.10
Arkiv:	

SOM

Vår referanse
2010/2514Deres referanse
044-10Dato
07.12.2010**GJENOPPTAKELSESKOMMISJONENS SAKSBEHANDLING I TREHOLT-SAKEN – BESLUTNING OM METODE FOR VITNEAVHØR**

I brev 12. oktober 2010 har Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening, Norsk Journalistlag og Mediebedriftenes Landsforening klaget hit over Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesakers beslutning om å foreta vitneavhør i Treholt-saken etter reglene om politiavhør i straffeprosessloven § 398a femte ledd. Det fremgår av klagen at den også er fremsatt på vegne av Aftenposten, VG og Dagbladet. I telefonsamtale med organisasjonssekretær Kristine Foss i Norsk Presseforbund 25. oktober 2010 er det avklart at svaret herfra kan sendes dit for videreformidling til de øvrige klagerne.

Reglene om politiavhør innebærer at avhøret kan gjennomføres av kommisjonens sekretariat uten kommisjonsmedlemmer tilstede. Ingen regler om «åpne dører», som gir blant annet pressen mulighet til å overvære avhørene, kommer til anvendelse. I klagen hit er det vist til at beslutningen om en lukket avhørsform strider mot hovedregelen om åpenhet i kommisjonens arbeidsmetoder og mot grunnleggende prinsipper i rettspleie og forvaltning. Det er anført at det må foretas en konkret vurdering i hver enkelt sak og ved hvert enkelt avhør av hvilken metode som skal benyttes, og at det ikke er støtte i lov eller forarbeider for at avhør etter reglene om politiavhør skal være kommisjonens vanlige arbeidsmetode, slik kommisjonens leder har vist til. Videre er det pekt på at sakens store samfunnsmessige betydning må tillegges vekt ved valg av avhørsmetode og at åpenhet er avgjørende for en tillitskapende prosess. Det er også anført at faren for påvirkning av vitner, slik kommisjonens leder har vist til, ikke kan være et avgjørende argument mot offentlighet.

Av vedleggene til klagen fremgår det at kommisjonens leder Helen Sæter i brev 7. og 8. oktober 2010 først og fremst har begrunnet valg av avhørsform med praktiske hensyn. Det er vist til at kommisjonens medlemmer har andre heltidsjobber og er geografisk spredt. Dette, i tillegg til kommisjonens sammensetning og virkemåte, medfører at det vil by på betydelige praktiske problemer å gjennomføre avhør etter reglene i straffeprosessloven § 398a annet ledd om bevisopptak utenfor hovedforhandling, ettersom disse reglene krever at minst tre av kommisjonens medlemmer er tilstede under avhøret. Kommisjonens leder har også vist til at hensynet til å unngå påvirkning av vitner taler mot offentlighet rundt avhørene som foretas.

Straffeprosessloven gir anvisning på tre ulike metoder som Gjenopptakelseskommisjonen kan benytte ved avhør av vitner; reglene om bevisopptak utenfor hovedforhandling, jf. straffeprosessloven § 398a annet ledd, reglene om politiavhør, jf. straffeprosessloven § 398a femte ledd og begjæring om bevisopptak etter reglene i domstolloven § 43 annet ledd og §§ 44 flg. – det vil si ved bevisopptak for domstolene, jf. straffeprosessloven § 398b første ledd. Jeg kan verken av lovens ordlyd eller forarbeidene til loven se at det er gitt klare føringer for når de enkelte metodene skal benyttes.

Av straffeprosessloven § 398 første ledd tredje punktum fremgår det at «Kommisjonen kan innhente opplysninger på den måten den anser hensiktsmessig, jf. §§ 398a og 398b...». Om denne bestemmelsen uttales det i Ot.prp. nr. 70 (2000-2001) på side 75 at «Kommisjonen gis vidt spillerom til selv å avgjøre – innenfor de rammene loven setter – hvordan saken best kan opplyses ... ». Valget av avhørsmetode er altså i stor grad overlatt til kommisjonens skjønnsmessige vurdering av hva som er hensiktsmessig i den enkelte sak.

Det fremgår uttrykkelig at hensynet til sakens opplysning er et sentralt hensyn ved kommisjonens vurdering av avhørsform, jf. også lovens § 398 første ledd første punktum, hvor det fremgår at kommisjonen av eget tiltak skal «sørge for at saken er så godt opplyst som mulig før den avgjør om begjæringen skal tas til følge». Også hensynet til den praktiske gjennomføringen av avhørene må kunne vektlegges. At praktiske hensyn ofte vil tilsi at kommisjonen benytter reglene om politiavhør, slik at avhør kan utføres av kommisjonens sekretariat, fremgår av Ot.prp. nr. 70 (2000-2001) om kommisjonens sammensetning og organisering, side 32 flg.

Det må være klart at det ved avgjørelsen av hvilken avhørsform som skal benyttes også vil kunne legges vekt på hensynet til åpenhet rundt saksutredningsprosessen. Åpenhet fra kommisjonens side ved behandlingen av saken vil uten tvil kunne ha positive virkninger, blant annet i form av styrket tillit til de utredningene og vurderingene som foretas.

På bakgrunn av den frihet straffeprosessloven § 398 første ledd tredje punktum gir kommisjonen med hensyn til valg av avhørsmetode, er imidlertid kommisjonens nærmere vurdering og avveininger av de relevante hensyn et forhold som jeg i begrenset grad kan overprøve. Etter en gjennomgang av saken er det vanskelig å se at ytterligere undersøkelser vil kunne gi grunnlag for avgjørende rettslig kritikk av kommisjonens beslutning om valg av avhørsform.

Kopi av klagen og av dette svarbrevet er sendt Gjenopptakelseskommisjonen til orientering.

Arne Fliflet

Kopi: Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker